

DESPRE STRUCTURA TERMENILOR MILITARI ROMÂNEȘTI

Marin BUTUC

Catedra Limba Română

Taking into consideration the structural aspects, the military term must be a unique nominative whole, independent and unbreakable by means of this aspect. The military term (borrowed or created) must be short, laconic and easy to put in practice. The same time, it also has to be conventional, to point out the desirable and sufficient qualities of the term, that creates and maintains its specific features. Mostly these conditions require that military terms should not always be expressed through one short and cozy word, but also through two or more.

That way, the military terminology becomes complex considering the structural aspect, because it contains not only simple word some derivatives but also some compound ones or military terms; these are linguistic units of tree, two, four, etc...

Noțiunile de „termen militar” și „terminologie militară”, în lingvistică, se înscriu la aceiași parametri științifici ca și noțiunile de „termen” și „terminologie”, în general. Definițiile noțiunilor de „termen militar” și „terminologie militară” sunt aproape identice cu definițiile noțiunilor de „termen” și „terminologie” din știința limbii: termenul *militar* este același cuvânt (sau îmbinare de cuvinte) care denumește o noțiune a unui obiect, proces sau acțiune din domeniul profesional, special militar [1]. *Terminologia militară*, de asemenea, reprezintă totalitatea de termeni militari dintr-o limbă sau din toate limbile. Termenul militar este un simbol al unui concept, iar conceptul lui reprezintă sensul terminologic. Termenul militar se deosebește substanțial de un cuvânt obișnuit, deoarece exprimă o noțiune specială, ce nu-și pierde integritatea lexico-semantică, indiferent de procedeele de exprimare a conținutului acestei noțiuni [2].

Sub aspect structural însă, termenul militar trebuie să fie o unitate nominativă unică, independentă și nealterabilă din acest punct de vedere. Structura gramaticală a termenului nu este totdeauna compatibilă (potrivită) cu noțiunea. Anume din această perspectivă a relației dintre forma gramaticală a termenului militar cu noțiunea, de corespundere și compatibilitate a semnificației literale cu cea reală, conținutală, termenii militari pot fi împărțiți, convențional, în următoarele trei grupe: **1) corect orientativi** (*aviație militară, avion fără pilot, rachetă antiaeriană, stare de mobilizare, demobilizare, cartușieră* ș.a.); **2) neutri** (*automat „Kalașnikov”, pistol „USI”, mitralieră, tanc* ș.a.); termenii orientativi neutri, din punct de vedere formal, nu aduc vreo informație privind semnificația noțiunii denumite; **3) incorect orientativi** (*tanc maritim* (nu denumește o mașină de luptă, dar „o navă de transport din compunerea marinei militare”, *teleindicație* (nu denumește o indicație transmisă de la depărtare, dar „o instalație destinată transmiterii și reproducerii valorilor coordonatelor de poziție ale țintei aeriene”, *tren ruloare* (nu denumește o garnitură de cale ferată, dar „o parte a afetului gurilor de foc de artilerie” ș.a.).

Prin urmare, și în limba română poate fi vorba de stabilirea unor frontiere semantice ale unui semnificant, unde structura termenilor militari are o importanță majoră în orientarea și exprimarea cât mai reușită a particularităților noțiunii exprimate. Din acest motiv, formarea termenilor este totdeauna un proces conștient, nu spontan [3].

Anume în acest temei are loc procesul de formare a termenilor militari românești, proces care se sprijină pe conștiință, nefiind deliberativ și având ca sursă de formare limba română contemporană, sistemul ei immanent și metalimbajul ei militar propriu-zis, care oferă, în permanență, o multitudine de posibilități semantice, sintactice și gramaticale.

E de reținut că, pentru ca un termen militar să aibă o funcționare optimă, e absolut necesar să corespundă unor cerințe tehnice de operare. În primul rând, termenul militar (împrumutat sau creat) trebuie să fie scurt, laconic și ușor de operat. Totodată, „termenul militar trebuie, convențional, să reflecte calitățile necesare și suficiente ale noțiunii, care creează și susține specificul ei” [4]. Anume aceste condiții fac ca termenii militari să nu poată fi exprimați întotdeauna printr-un singur cuvânt – scurt și comod, dar prin două sau mai multe. Astfel, metalimbajul terminologic militar (și nu numai) devine complex sub aspectul structurii, deoarece conține nu numai cuvinte simple, derivate, dar și compuse sau termeni militari-sintagme etc.

În continuare, vom prezenta o serie de termeni militari românești, categorisindu-i în conformitate cu particularitățile lor structural-gramaticale, unde fiecare tip (model) mai conține și subtipuri structurale:

I. Termeni militari exprimați prin cuvinte simple: a) termeni nederivați (*armă, carabină, cartuș, cazarmă, mitralieră* ș.a.); b) termeni derivați (*dezarmare, carabinieră, cartușieră, cercetaș, cazarmare, cantonament* ș.a.); c) termeni formați prin compunere (*locotenent-major, obuzier-tun, pistol-mitralieră, portînchi-zător, radiolocație, portavion* ș.a.).

II. Termeni militari sintagme: 1) *sintagme pretabile descompunerii*: a) îmbinări libere unde fiecare component poate face parte și din alte sintagme (*tun antitanc, tun de turelă, tun antiaerian, tun atomic, tanc maritim, tanc-nomad* ș.a.); b) sintagme stabile (fixe), ale căror elemente constituente, plasate în alte îmbinări, nu mai sunt termeni militari (*șanț de adăpost, șanț de comunicație, misiune de foc, misiune de luptă* ș.a.); 2) *sintagme nepretabile descompunerii*: (*gheară de piscică, obstacol berbec, pâlnie de obuz, plafon al avionului* ș.a.).

1. Caracteristica lexico-gramaticală a termenilor-cuvinte

După cum am constatat mai sus, termenii militari au particularități de structură gramaticală identice cu cele ale cuvintelor din limbajul comun. Termenii militari se formează, așadar, prin aceleași procedee (derivarea, compunerea), care sunt specifice și cuvintelor din fondul principal lexical.

Dacă analizăm din punct de vedere structural-gramatical unii termeni militari, vom observa că ei s-au supus acestui procedeu de formare, în baza acelorași modalități de realizare, de formare. Cele spuse ne permit să delimităm în limba română următoarele modele structurale de termeni militari:

1) **termeni militari monomembri**, constituiți numai din radical: *cartuș, mină, bombă, ostaș, pluton, capsă, flanc, front, glonț, tesac, recrut, recul, scut, șrapnel* ș.a.;

2) **termeni militari monomembri formați prin prefixare**: *autoamfibie, avanpost, concentrare, demobilizare, dislocare, dezarmare, deminare, cobelgeranță, incursiune* ș.a.;

3) **termeni militari formați prin sufixare**: *ajutaj, ambarcațiune, bandulieră, calibrare, camuflaj, carabinieră, operație, dezertor, comandament, cercetaș, cazarmare, focos, fumizare, lunetist, pumnal, tunar, ș.a.*;

4) **termeni militari formați prin derivare mixtă**: *demilitarizare, demobilizare, dezamorsare, explozie, exteritorialitate, extrateritorialitate, portînchi-zător, contraatac, subordonare, subunitate* ș.a.;

Rolul și importanța afixelor (prefixe, sufixe) în cadrul procesului derivativ al terminologiei militare este incontestabil. Afixelor le revine funcția majoră a scurtării și precizării termenilor militari. Calitățile lor semantice asigură perpetuu și în toate cazurile un laconism și o precizie strictă.

În terminologia militară română cele mai frecvente prefixe sunt:

a) prefixul **auto-** (gr.) cu semnificație de „el însuși” (*autoapărare, autoajutor, autoblindat, autoamfibie, autotun, autostație, autobombardare* etc.);

b) prefixele **des-** (**dez-**, **de-**) (lat. dis-; fr. des-); elemente de compunere cu sens privativ, care exprimă lipsa, excluderea, dând cuvântului derivat un sens opus celui de bază: *deblocare, degazare, demascare, demilitarizare, demobilizare* ș.a. Există cazuri când prefixul **de** nu are sens privativ și este numai un simplu element derivativ cu valoare neutră, cum ar fi, bunăoară, în cuvintele: *deflagrație, defilare, detonație, dezertare, despresurare* etc.;

c) prefixul **sub-** (lat. sub-; fr. sub-) indică poziția inferioară a unui obiect față de altul sau o cantitate, o intensitate, o calitate, o ierarhie inferioară în raport cu alta de același tip: *sublocotenent, submarin, subofițer, subordonat, subunitate, subversiune* etc.;

d) prefixul **anti-** (fr. anti-) are semnificația de „împotrivă”, „în contra”, „opus”: *antiaerian, antiarămitor, antiatomic, antiblindat, antiguerilă, antitanc* etc.;

e) prefixul **contra-** (fr. contre-, lat., it. contra-) are semnificație de „împotrivă”, „opus”: *contrațiune, contraatac, contrabaterie, contracarare, contrabord, contragardă, contraguerilă* etc.;

f) prefixul **port-** (fr. porte-) – are semnificația lexico-semantică de: „purtător de...”, „susținător de...”: *portavion, portdrapel, portelicopter, porthartă, portîncărcător* etc.;

g) prefixul **re-** (fr., lat. re-) – element de compunere (care exprimă o acțiune repetată): *recunoaștere, regrupare, reperare, reportare, retragere, reversare* etc.;

h) prefixul **în-** (lat. in-) – indică interiorul spațiului, obiectului și timpului unde are loc o acțiune, unde se află ceva: *încearcă, înfrângere, îngropare, înștiințare, învoire, înzestrare, înrolare, încorporare* etc.;

i) prefixul **in-** (fr., lat. in-) – element de compunere cu sens negativ, privativ și uneori indică interiorul unui obiect, loc, timp și spațiu: *inamic, inaptitudine, incursiune, infiltrare* etc.;

j) prefixul **inter-** (de origine latină *inter-*, fr. *inter-*) element de compunere însemnând „între”: *interceptare, interdicție, interval, intervenție* etc.;

k) prefixul **ante-** (lat. *ante-*) – element de compunere care înseamnă „înainte”, „în fața”, „anterior”: *antebelic, anteteren* etc.;

l) prefixul **con-** (**co-**) (de origine fr. *co(n)-*; lat. *cum-*) – însemnând „împreună”: *concentrare, conflagrație, confruntare, construcție, consemn, cobeligeranță* etc.;

m) prefixul **aero-** (fr. *aero-*) element de compunere ce are semnificația „referitor la aer și aviație”: *aerocartograf, aerodrom, aeronaval, aeropurtat, aeroterestru* etc.

În majoritatea lucrărilor științifice, în care a fost luată în dezbateră tema afixoidelor, s-a remarcat faptul că prefixoidele **auto-**, **anti-**, **ante-**, **contra-**, **inter-**, **aero-** ș.a. au o utilizare mai frecventă în terminologia tehnico-științifică, invocând drept argument că aceste prefixe apar, mai cu seamă, în microsistemul terminologic tehnico-militar.

Rolul acestor afixe este de a preciza semnificația noțiunii, a o face mai exactă. În limba română actuală, afixele respective au devenit productive și populare și „se impun, îndeosebi, în ultima etapă de dezvoltare” [5]. Acest proces poate fi explicat prin împrumutul numeroșilor termeni tehnici, care au făcut familiare în limba română nu doar elementele înșeși, dar și principiile combinatorii ale cuvintelor [6].

În afară de prefixe, în sistemul derivațional al limbii române există un număr de afixe complementare, denumite sufixe. Fenomenul sufixării constituie cel mai important și funcțional procedeu derivativ în cadrul terminologiei militare românești. Cele mai productive sufixe în metalimbajul militar sunt: **-are**, **-ere**, **-or**, **-ie**, **-er**, **-aj**, **-ant**, **-ent**.

Sufixul **-are** denumește acțiuni, stări sau existențe ale unor noțiuni în sens larg, într-o formă substantivată, sub aspect morfologic: *amorsare, armare, capitulare, catapultare, cercetare, demascare, demobilizare, deminare, desertare, eșalonare, minare, mobilizare, neutralizare* etc.

Sufixul **-are** poate contribui atât la formarea termenilor ce indică o acțiune substantivizată, cât și a unui obiect: *cazare* (parte a dispozitivului de ochire al unei arme de foc...). Totodată, sufixul respectiv (**-are**) este cel mai productiv în cadrul terminologiei militare românești.

Sufixul **-ere** dispune de aceeași definiție și la fel denumește o acțiune, stare sau existență substantivată din punct de vedere structural-gramatical: *abatere, aliniere, ambuteiere, recunoaștere, retragere, rupere, supraveghere, tragere, trecere* etc.

Sufixul **-ire** contribuie la fel la formarea termenilor ce denumesc acțiuni militare: *acoperire, hărțuire, încercuire, învăluire, nimicire, urmărire, însoțire, orbire* etc.

În concluzie, putem menționa că sufixele **-are**, **-ere** și **-ire** sunt destul de productive la formarea termenilor ce denumesc activități și acțiuni militare. E cazul să amintim aici că, spre deosebire de **-are**, **-ere**, sufixul **-ție** este utilizat la formarea termenilor militari ce denumesc variate operațiuni militare, locuri cu destinație militară, genuri de arme, sisteme tehnico-militare și alte noțiuni cu implicație în domeniul militariei: *aplicație, autorotație, autostație, aviație, deflagrație, detonație, radiolocație, radionavigație, triangulație* etc.

Sufixul **-ie** este utilizat în termeni ce denumesc genuri de armă, domenii militare, grupuri militare și alte noțiuni cu referire la domeniul tehnico-militar: *artilerie, divizie, infanterie, baterie, bătălie, cavalerie, dărzenie, infirmerie, inversie, traiectorie* etc.

Sufixul **-or** se întâlnește la termeni ce denumesc obiecte și mecanisme cu implicație în domeniul militariei; termeni ce denumesc persoane cu funcții în ale militariei: *antiarămitor, aruncător, detonator, dezertor, lansator, ochitor, percutor, portîncărcător, raportor, mitralior* etc.

Sufixele **-aș**, **-ist** apar în termeni ce denumesc persoane având funcții militare: *călăraș, cercetaș, ostaș, fruntaș, artilerist, cavalerist, rezervist, lunetist, parașutist* etc.

Sufixele **-ant**, **-al**, **-at**, **-er** contribuie la formarea termenilor ce denumesc grade militare, funcții militare, obiecte militare, mecanisme și calități ale obiectelor (adjective), construcții etc.: *combatant, comandant, defilat, automat, ambarcader, prizonier, obuzier, artificier, spoiler, plutonier, grănicer, mortier* etc.

Sufixul **-at** însoțește cuvintele ce indică la ce și asupra cui s-a răsfrânt o acțiune (*subordonat, ordonat, executat, defilat, bombardat* etc.).

Sufixul **-ent** e utilizat la alcătuirea termenilor ce denumesc tipuri de unități militare (*detașament, regiment, contingent* etc.); grupuri de obiecte cu o singură destinație (*armament, echipament, nivelment, terasament* etc.); la denumirea locurilor cu destinație militară (*aliniament, comandament, cantonament, amplasament* etc.).

Sufixul **-aj** contribuie la formarea termenilor ce indică: un obiect sau o totalitate de obiecte cu funcții comune, o totalitate de acțiuni cu funcții comune, calități tehnice și acțiuni militare: *abordaj, arbitraj, ampenaj, autofretaj, balizaj, blindaj, remorcaj, pilotaj* etc.

Sufixul **-ar** contribuie la formarea de termeni ce denumesc persoane cu atribuții militare: *militar, tunar, voluntar, pistolar* etc.

În metalimbajul terminologic militar mai funcționează și alte afixe (**-iune, -ime, -il, -on, -et, -os, -ură, -aci** ș.a.), care însă au o frecvență și o productivitate mult mai scăzută, în raport cu sufixele prezentate *supra*. Totuși, sufixoidarea rămâne cel mai productiv procedeu de dezvoltare a lexicului terminologic militar românesc. Astfel, de la un radical se poate forma o paradigmă întreagă de termeni, prezente în diferite micro sisteme lexico-semantice (clase tematice) ale terminologiei militare românești. Invocăm în acest sens doar câteva exemple: **armă** – *armată, armament, armare, dezarmare, înarmare, a înarma, a dezarma*; **a cerceta** – *cercetare, cercetaș, cercetat*; **parașută** – *parașutist, parașutare, parașutaj, a parașuta*; **comandă** – *a comanda, comandant, comandament, comenduire*; **a mobiliza** – *mobilizat, demobilizat, mobilizare, demobilizare*; **asalt** – *asaltare, a asalta*; **carabină** – *carabinier, carabinieră*; **mină** – *minare, deminare* etc.

În terminologia militară română, există un grup de termeni formați prin derivare mixtă, unde, în calitate de afixe, la constituirea termenului, contribuie, în egală măsură, și prefixul, și sufixul: *demilitarizare, demobilizare, dezamorsare, portîncărcător, autoapărare, subunitate, contracarare, încorporare, interogare* etc.

În concluzie, remarcăm faptul că derivarea cu ajutorul prefixelor și sufixelor constituie un procedeu eficient la crearea termenilor militari în limba română. Acest procedeu (derivarea) se utilizează foarte activ în toate grupele tematice ale terminologiei militare românești.

2. Caracterizarea lexico-gramaticală a termenilor militari compuși

Este știut faptul că procedeu de formare a cuvintelor, compunerea, constă în crearea unui cuvânt nou din mai multe cuvinte netrunchiate, existente și independente în limbă sau din elemente de compunere fără existență independentă; sau din abrevieri ale unor cuvinte [7]. Deoarece cuvintele și termenii au aceleași proprietăți morfematice, procedeu de compunere din cadrul terminologiei militare funcționează similar celui din cadrul vocabularului general. Lexicul general continuă a fi o permanentă sursă importantă de cuvinte pentru formarea termenilor militari compuși. În limba română, termenii compuși se scriu, de regulă, cu cratimă, ceea ce semnifică faptul că ei denumesc o singură noțiune, obiect, proces sau acțiune: *locotenent-major, obuzier-tun, pistol-mitralieră, radiolocație, locotenent-colonel, radioemițător, avion-țintă, sergent-major, tanchist-ochitor, avion-elecopter, proiectil-avion, bombă-cursă, mină-torpilă, tanc-dragor* ș.a.

Termenii militari compuși în limba română pot fi clasificați în două grupe, în funcție de raportul lexico-semantic și cel gramatical dintre elementele lor constituente: 1) termeni militari compuși, alcătuiți din determinat și determinant (*sergent-major, tanchist-ochitor, locotenent-major* ș.a.) și 2) termeni militari compuși, în care nu există nici determinat, nici determinant, deoarece ambele elemente se află la același nivel lexico-semantic și funcțional (*obuzier-tun, pistol-mitralieră, avion-țintă, geniu-marină* ș.a.).

Este ușor observabil că termenii militari compuși din categoria a doua (fără semnificat și semnificant) au în componența lor elemente constituente, care sunt în raport de coordonare, deoarece redau caracteristici ale unei și aceleiași noțiuni militare ori sunt două componente, părți ale ei.

3. Caracterizarea lexico-gramaticală a termenilor militari-sintagme

În continuare, vom încerca să caracterizăm termenii militari-sintagme din punctul de vedere al structurii lor morfosintactice. Acești termeni pot fi structuri bimembre, trimembre, tetramembre și polimembre.

Să observăm acum mai concret modelele lor structurale.

I. Structuri bimembre ale termenilor militari-sintagme:

1) **N1(nom.)+Adj. (Ac.)**. Această sintagmă include în structura ei un substantiv la cazul N. și un adjectiv acordat în gen, număr și caz: *tun antitanc, cartuș filtrant, cercetare aeriană, comisar militar, desant aerian, mitralieră antiaeriană, forță aeriană* ș.a.

2) **N1(nom.)+N2(nom.)**: *doză-debit, avion-proiectil, avion-amfibiu, balon-pilot, tanc-amfibiu, automobil-remorcher, mină-șrapnel* ș.a.

3) **N1(nom.)+N2(propriu, nom.)**. Acești termeni-sintagme numesc armele și tehnica militară, ce poartă numele inventatorului: *MIG-21(Mikoiian-Gurevici-21), tun Hotchkiss, automat-Kalașnikov, pistol USI, Rockwell B-1B(avion)* ș.a.

4) **N1(nom.)+N2(gen.)**: *talpa patului, gura puștii, suportul înălțătorului* (la tun), *scara distanțelor* (la înălțătorul pistolului mitralieră) ș.a.

II. Structuri trimembre ale termenilor militari-sintagme

Sintagmele trimembre ale termenilor militari românești dispun de anumite particularități. În primul rând, ele nu se pot realiza în afara elementelor de legătură (prepoziții, conjuncții), prin care elementele constituente ale sintagmei terminologice militare exprimă variate raporturi logico-semantice de substanță, funcție, destinație, loc, timp etc. Printre aceste sintagme terminologice trimembre, se impun mai cu seamă următoarele tipuri:

1) **N1(nom.)+Prep.(de)+N2(acc.):** *tun de însoțire, mină de aviație, mină de baraj, mină de diversiune, mină de contact, tun de bord, tun de turelă, tun de semnalizare, cuțit de scafandru, bombă de aruncător, bombă de noapte, casetă de bombe* ș.a.

Sintagmele enumerate conțin prepoziția de, care, de fapt, este capabilă să exprime toată gama de raporturi morfosintactice ale tipului dat de termeni militari românești. Totodată, subliniem că prepoziția „de” constituie cel mai productiv element de exprimare a raporturilor nu numai între elementele sintagmelor de acest gen, dar și, în general, în cadrul oricăror îmbinări terminologice militare.

2) **N1(nom.)+Prep.(cu)+N2(acc.)** exprimă conținutul unei piese sau mecanism asamblat, acuplat piesei sau mecanismului de bază: *bombă cu sodiu, bombă cu umbrelă, bombă cu aripi, pistol cu pat, mină cu antenă, mină cu schije* ș.a. Prepoziția cu servește nu numai pentru a reda raportul de conținut al piesei cu mecanism asamblat, dar și pentru redarea altor raporturi morfo-sintactice în metalimbajul terminologiei militare.

3) **N1+Prep.(fără)+N2(acc.)**. Structura terminologică respectivă este alcătuită dintr-un substantiv la cazul Nominativ plus prepoziția „fără”, care exprimă raportul de absență a unor calitative, particularități ale termenului generic (de bază al sintagmei): *mină fără contact, tanc fără turelă, tanc fără echipaj, glonț fără înveliș, tun fără recul, artilerie fără țevă* ș.a.

Există și alte prepoziții (*la, sub, din, pentru*), ca elemente constitutive în terminologia militară, care însă își fac apariția mai rar, în funcție de elementul de relație. Ele sunt caracterizate și printr-o productivitate mai redusă în contextul nostru. Din punct de vedere schematic, sintagmele terminologice militare cu prepozițiile *la, sub, din, pentru*, se prezintă în următoarele modele structurale: **N(nom.)1 + Prep(la)+N2(acc.); N(nom.)1 + Prep(sub) + N2(acc.); N(nom.)1 + Prep(pentru) + N2(acc.); N(nom.)1 + Prep(din)+N2(acc.)** ș.a. De exemplu: *mină la sol, mină sub gheață, mină pentru obiective, mitralieră din față* ș.a.

Sintagmele terminologice militare se pot constitui structural și din mai multe elemente, în cadrul cărora nu prepoziția este dominantă raportului morfosintactic, ci alte părți de vorbire, cum ar fi adjectivele și substantivele la cazul Genitiv. Prezentăm numai câteva mostre de acest gen:

a) **N1(nom.)+Adj.+N2(gen.):** *aparatura electronică a accelerometrului* (la racheta balistică), *capul ogival al rachetei, concentrarea succesivă a focului* ș.a.

b) **N.1(nom.)+N2(gen.)+Adj.:** *oglinza sistemului telescopic* (la racheta dirijată „aer-aer”), *aruncătorul tuburilor trase* (la armele de infanterie), *automatizarea conducerii trupelor* ș.a.

c) **N1(nom.)+Adj.1+Adj.2:** *artilerie antiaeriană automată, artilerie atomică navală, artilerie antiaeriană ușoară, mină derivantă rătăcitoare, mină fluvială ancorată, mină antitanc ușoară, tun bicalibru antitanc* ș.a.

d) **N1(nom.)+N2(nom.)+Adj:** *cartuș tub cutat.*

e) **N1(nom.)+N2(gen.)+N3(gen):** *pârghia mânerului închizătorului.*

III. Structuri tetramembre ale termenilor militari-sintagme

Deși în terminologia militară există o tendință permanentă de acceptare numai a termenilor militari concisi structural, laconici, totuși nu lipsesc și termeni tetramembri (alcătuiți din patru elemente constituente). Aceștia se manifestă în grupurile tematice ce denumesc tipuri de arme și acțiuni militare. Cel mai mult însă această categorie de termeni-sintagme este utilizată în calitate de nume pentru mecanisme (piese), utilaje, arme, instituții și uniuni militare. Sintagmele terminologice militare tetramembre pot fi clasificate în următoarele tipuri structurale:

1) **N(nom.)1+Adj. + N(nom.)2 + N(nom.)3:** *Armata Națională a Republicii Moldova, Statul-Major al Republicii Moldova* ș.a.

2) **N(nom.)1 + Prep(cu, din)+Numer.+N(nom.)2:** *batalion din primul eșalon, autoamfibie cu trei punți* ș.a.

3) **N(nom.)1 + Prep(de) + N(nom.)2 + N(nom.)3(gen.):** *batalion de deservire a aerodromului, batalion de construcții-aerodromuri, batalion de degazare a terenului, batalion de construcții-poduri* ș.a.

4) **N(nom.)1 + N(nom.)2(gen.) + Prep(de) + N(nom.)3:** *capacul oblonului de observare* (la tanc), *rastelul încărcătoarelor de mitralieră* (la tanc) ș.a.

5) **N(nom.)1+Adj.1+Adj.2+Adj.3:** *placa blindată frontală superioară* (la tanc).

IV. Structuri polimembre ale termenilor militari-sintagme

Sintagmele terminologice militare polimembre (compuse din mai mult de patru elemente constituente) formează un număr relativ mai mic din totalul de termeni științifici militari. Din numărul general de sintagme militare polimembre, am efectuat următoarea clasificare:

1) structuri cu cinci constituente: *artilerie antiaeriană de mare calibru, atac fără schimbare de dispozitiv, atac pentru distrugerea atenției inamicului* ș.a.

2) structuri cu șase constituente: *atac pe drumuri de urmărire convergente, atac din contact nemijlocit cu inamicul, artilerie de coastă tractată cu mașini* ș.a.

3) structuri cu șapte constituente: *batalion de transmisiuni de linii în cablu, muniție cu tuburi acuplate cu încărcătură variabilă* ș.a.

Sintagmele polimembre sunt chemate să reflecte plenar particularitățile necesare și suficiente ale noțiunii. Bineînțeles, a opera cu atare sintagme-termeni militari este dificil, deoarece ele conțin un buchet variat și împărțiat de noțiuni, calificative etc. [8]. Acești termeni, până la urmă, vor fi substituiți cu alții mai comprimați și mai comozi. Dar, din punctul nostru de vedere, este imposibil ca toți termenii militari polimembri să fie transformați în monomembri sau bimembri. Așa ceva ar fi cu neputință, pentru că atunci s-ar crea un număr foarte mare de termeni greu de memorat.

Așadar, prezența sintagmelor bimembre, trimembre, tetramembre și polimembre este justificată, deoarece conțin o informație plenară, concretă și strictă despre noțiunile militare denumite și asigură o însușire și memorare ușoară a lor.

În concluzie, subliniem:

1) Terminologia militară românească constituie un metalimbaj terminologic complex, sub aspectul structurii, care poate fi monomembră, bimembră, trimembră, tetramembră și polimembră. Deosebim termenii militari simpli și compuși, derivați și nederivați.

2) Predomină în terminologia militară românească sintagmele bimembre, formate dintr-un N(nom.) + un Adj. (de exemplu: *desant aerian, cartuș filtrant, jurământ militar* ș.a.).

3) Din punct de vedere morfologic, substantivele formează dominantă structural-gramaticală a tuturor tipurilor de sintagme terminologice militare, deoarece terminologia militară românească constituie un sistem de denumiri, de noțiuni, care reprezintă obiecte și acțiuni, unde substantivul e cea mai reușită modalitate lexico-gramaticală de exprimare a noțiunilor tehnico-științifice (militare în contextul nostru) ale obiectelor, calităților și acțiunilor în terminologia militară.

Referințe:

1. Ciobanu Georgeta. Elemente de terminologie. - Timișoara: Mirton, 1998, p.23.
2. Лотте Д.С. Как работать над терминологией (основы и методы). - Москва: Наука, 1968, с.38.
3. Ibidem, p.42.
4. Ibidem, p.43.
5. Dimitrescu Florica. Dinamica lexicului românesc (ieri și azi). - Cluj-Napoca: 1995, p.169).
6. Ibidem, p.195.
7. Formarea cuvintelor în limba română. Vol. I (compunerea). - București: Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1970, p.7.
8. Лотте Д.С. Основы построения научно-технической терминологией. - Москва, 1961, с.77.

Prezentat la 05.05.2010